

FRI-12.23-1-AS-01

MELODIC LESSONS: TEACHING MUSICAL LITERACY AND PERFORMANCE SKILLS THROUGH AUTHOR SONGS AND INSTRUMENTS²⁰

Pr. Assist. Prof. Petya Stefanova, PhD

Department of Bulgarian Language, Literature and Art,

University of Ruse "Angel Kanchev"

Email: pstefanova@uni-ruse.bg

Abstract: This article examines the importance of music education and creative expression through music in the development of elementary school-aged students. Through an analysis of methods and practices in education, the article examines how music education combined with the performance of original songs and skills in playing musical instruments, designed collaboratively with students can assist the development of musical literacy and creative skills.

The article presents examples of pedagogical practices that focus on stimulating individual expression and creativity. The paper also examines the positive influences of music on the cognitive development, social skills, and emotional satisfaction of students.

Keywords: music education, musical literacy, author songs, designed collaboratively musical instruments, pedagogical practices.

ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящата статия представя творческия процес, разгърнат в едногодишна работа с ученици по НП „Заедо в изкуствата и спорта“ МОДУЛ 1 „ИЗКУСТВА“. Участници в проекта са учениците от СУ „Йордан Йовков“ Русе през учебната 2023/2023 година. В програмата са заложили музикални задачи, игри, упражнения, и др., които развиват музикалността и артистичността им. Темите са заложили от менторите: гл. ас. д-р Петя Стефанова, преподавател по теория и методика в РУ „Ангел Кънчев“ и Симеон Петров – педагог и илюзионист и целят поэтапно разгръщане на творческия потенциал на учениците. Реализирани са концертни участия, тематични срещи и включване на учениците в съвместна изява със студенти от Русенски университет, представители на Музикален клуб „Афект“.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Работата с учениците е насочена към затвърждаване на знанията, придобити в часовете по музика до момента и стимулиране на фантазията и въображението, артистичността и творческото мислене с инструментите на музиката. В своя труд „Въображение и творчество на децата“ Л.С. Виготски посочва, че „...творчеството е необходимо условие за съществуването на всичко, което излиза извън пределите на рутината и в което сес съдържа макар и часстица ново“.²¹ Включените практики и активности, основавайки се на усвоените знания за музикална и нотна грамотност, разширяват наличната информация с нови примери и игрови подходи, като стремежът към лична творческа изява на всеки участък в групата, остава водещ.

Заложените теми оформят няколко етапа на работа, които могат да бъдат обособени в общия процес по следния начин:

- Подготвителен етап
- Въвеждане на авторски практики за работа с нотен материал

²⁰ Докладът е представен на конференция на Русенския университет на 27 октомври 2023 г. в секция „Езикознание, литературознание и изкуствознание“ с оригинално заглавие на български език: МЕЛОДИЧНИТЕ УРОЦИ: ИЗГРАЖДАНЕ НА МУЗИКАЛНА ГРАМОТНОСТ И ИЗПЪЛНИТЕЛСКИ УМЕНИЯ ЧРЕЗ АВТОРСКИ ПЕСНИ И ИНСТРУМЕНТИ.

²¹ Виготски, Л.С. (2015). Въображение и творчество на детето. София: Наука и изкуство, с.11.

- Разучаване и художествено изработване на музикалния материал
- Изработване на музикални инструменти с нетрадиционна техника и материали
- Включване на инструменталния съпровод към вокалното изпълнение
- Реализиране на звукозапис
- Представяне пред публика

Подготвителният етап включва запознаване с всеки член на работната група с вербални и невербални средства – жестове, мимики, танцови движения и др., чрез което се цели всеки ученик да подчертае най-характерното от личността си, което смята за най-съществено в творческото взаимодействие с цялата група. Вокализиране на представянето чрез себеизява с „музиклани изречения“ също е част от този етап. Но тук под форма на игри се постига така необходимото демонстриране на усвоените знания до момента и се има предвид, че работейки с ученици от различна възраст и в различни класове имат съществени различия по отношения на музикалните компетности. С цел уеднаквяване на знанията се обръща внимание на елементите на музикалната изразност. Така например, подходяща игра за метроритмичния усет е ритъм карти „Дъга“.²² Такива ритмични игри позволяват разгръщането на музикалния ритъм в неговото многообразие, но също така под формата на игра се упражнява изпълнението на различни ритмични партии едновременно, което е непосредствена подготовка за включването на музикалните инструменти. Добавянето на конкретни движения (инструменти на тялото) и срички подпомага игровия процес и е особено подходящо. В този етап прилагането на музкограма, ритмограма, ритмичен акомпанимент с инструменти на тялото (боди перкашън) в комбинация с дигитални средства – анимирани музкограми е особено приложимо с оглед съвместното музициране и творческа изява през целия период, включително тук, в процеса на подготовка за същинската работа.²³

Въвеждането на авторски практики за работа с нотен материал е етап, в който е насочено вниманието на учениците към връзката между височината на музиклания тон и цветовете, между височината на тона и цифрите. Въведена е авторската идея за едновременното назоваване на музикалните тонове и съчиняване на собствена мелодия чрез съчетаването на различните цветни елементи в произволна форма²⁴. Според Джани Родари „Да измисляме истории с играчки е нещо естествено: щом си се хванал на игра с децата, то се получава от само себе си. Историята не е нищо друго освен продължение, преображение на играчката, нейното празнично ликуване.“²⁵ Тези „истории“ в конкретния случай имат звуко-височинно измерения и естествено се превръщат в „музикални истории“. Примерна игра в този етап, с включение тематични римувани текстове:

„Влак на нотите“

Учениците се разделят на групи от по седем и един водач - всяко влакче има машинист и седем вагона.

В началото учителят може да изпълнява ролята на машиниста. На децата се раздават цветни кръгчета, предварително изрязани с еднаква големина от филц, хартия или друг материал, като всяко дете получава цвят, съответстващ на цвета на една от нотите. Машинистът избира / импровизира движения, докато произнася текста към всяка нота, а учениците го имитират. Този, който държи нотата, за която се говори в стихотворението, я

²² Конкретните ритъм карти са създадени от Мартин Иванов издание от Институт Либерта, 2016.

²³ Такива примери са:

https://www.youtube.com/watch?v=Wk43IDUQmTk&ab_channel=Peque%C3%B1oMozart,
https://www.youtube.com/watch?v=-LCd7bR_gq0&ab_channel=SERAFINTOMASJIMENEZ,
https://www.youtube.com/watch?v=NqI5w0jlB6M&ab_channel=CarolynTritsch и др.

²⁴ В тази статия идеята може да се проследи по-детайлно: <https://conf.uni-ruse.bg/bg/docs/cp22/6.3/6.3-12.pdf>.

²⁵ Родари, Дж. (2015). Граматика на фантазията. София: Ciela., с. 229.

вдига и показва на останалите. Учителят свири съответната нота на музикален инструмент – акустичен, дигитален или виртуален.

Примерен текст, който предхожда изписването на всяка от нотите със съответния цвят в петлолинието на нотната тетрадка:²⁶

ВЛАК НА НОТИТЕ:

ДО е стар локомотив,
силен, мощен и красив.
Ре е първият вагон,
В него свири грамофон.
Нота МИ вагон е втори,
Постоянно си мърмори.
ФА пък – третият вагон –
Вози най-голям бонбон.
Има и четвърти – СОЛ –
той си има и бемол.
Нота ЛА е тра – ла – ла,
Всичко ѝ е на шега.
СИ е крайният вагон,
има чист и весел тон.
Чука – трака, чука- трак,
Тръгва този нотен влак.

Виолета Стефанова – 9 г.

• Разучаването и художествено изработване на музикалния материал е свързано с прочитане на музикални текст чрез познатите на учениците цветни елементи и подреждането им според мелодичната линия на дадедното произведение. Конкретният музикален материал се състои от осем песни на издателство „Фют“: „Концерт в гората. Приказка в ноти“. Автор на музиката е Петя Стефанова, а текстовете са създадени от Атанас Цанков.

След прочитането на нотния текст „в цветове“, се търси мястото им и се записват в „цветни ноти“ в нотните тетрадки. Тази практика е съчетана с изговаряне на цифровия аналог на всяка нота, като цифрата 1 е основната степен в тоналността, а първата песен, която изработваме е в тоналност С dur.

Изработват се от всяко дете проекти, които включват елсните материали: филцова подложка с размери А4; цветни топчета с цветовете на дъгата, лепило, дървени летви, сламка, декоративни елементи. Целта е да се обозначат семете степени по височина с помощта на цветните топчета – върху дървената летва или сламката; а отделно да бъде посочено мелодичното движение – налото на песента, част от песенния репертоар за разучаване:

²⁶ Особено добре се възприема от учениците, когато е предложен материал, създаден от дете/ученик на тяхната възраст. Още по-добри резултати ще се получат, ако учениците сами се опитат да сътворят своя римуван текст по конкретната тема.

- Изработването на музикалните инструменти, които представляват ударни музикални инструменти от седем медни тръби, подредени по височина е част от практиката за създаване на нетрадиционни музикални средства с елементи, които често са далеч от музикалното предназначение. Освен медни тръби са необходими дървена плоскост с размери 70/10; пирони и ластици.

- Включване на инструменталния съпровод към вокалното изпълнение се осъществява след като учениците са се запознали със съотношението между височината на звука и дължината на тръбата, експериментирали са с материалите и на база придобития в предходни етапи път за метроритмичен съпровод, първо поставяме такъв, като конкретната височина я посочва учителя. Следва разделянето на съпровода на две партии, при създадени общо четири инструмента: първият и вторият изпълняват функция на ритмичен съпровод, а избраните тонове, върху които го изпълнява са част от хармоничната функция на акомпанимента; а третата и четвъртата партия изпълняват част от мелодията, която не се дублира при двете партии.

- Реализирането на звукозаписа се осъществява с професионална техника в импровизирано звукозаписно студио – в класната стая. Учениците имат възможност да се запознаят с процеса на теория и на практика, като самите те стават основни участници в етапите на звукозаписа. Последователно са записани всички осем песни, като отделно са записани вокалните партии и всяка партия на всеки инструмент.

На снимката са участниците в звукозаписния етап, в импровизираното студио – в стаята, в която се осъществяват ежеседмичните музикално-творчески занимания.

- Последният етап – представянето пред публика е свързан с образователни срещи със студенти от специалност Предучилищна и начална училищна педагогика, представители на Музикален клуб „Афект“ под ръководството на гл.ас.д-р Петя Стефанова. В този етап студентите демонстрират и разясняват проектите, които са създали - интерактивни музикални игри, а учениците изпълняват песните, свързани с нотите, които са усвоили художествено и са акомпанимент от инструментите. Тази образователна среща е подготовка за съвместната изява на ученици и студенти в Европейска нощ на музиката 2023, състояла се в РБ „Любен Каравелов“ на 13.05. 2023 г. – „Приказка в ноти“. Друга изява, в която студентите и ученици показват своите проекти е Иновативно младежко Експо 23, което ежегодно се провежда през месец юни в Русенски университет „Ангел Кънчев“.

На тази снимка се виждат проектите, създадени от студентите от Музикален клуб „Афект“ във връзка с нотното ограмотяване и инструменти, конструирани от учениците по НП „Заедно в изкуствата и спорта“ Модул 1 „Изкуства“ през 2023 г. Иновативно младежко Експо 2023, РУ „Ангел Кънчев“.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В заключение може да се посочи, че музикалните занимания учениците показват освен голямо желание да се включат във всички дейности, но и упоритост и стремеж към усъвършенстване на музикалните изпълнения дори извън определеното за това време. Процесът на създаване на алтернативни музикални инструменти е част предизвикателства, съпътстван с много допълнителна информация и дискусии. Създаването на звучащи конструкции от учениците е нова за тях практика, която обогатява знанията им за инструментите и ги поставя в ролята на творци и създатели, с което те неусетно усвояват технологични умения и знания за някои акустически принципи, както и нови умения за звукоизвличане.

В процеса на музикални игри и запознаването с иновативни практики за работата с нотен материал може да отбележи качествен скок в музикланото развитие на учениците и разбирането им за музиката и процеса на музициране.,

Особено интересна е връзката между музиката и илюзионното изкуство, което е част от подготовката, художественото майсторство и изява на учениците.

REFERENCES

Denny Bin Robert, Nurfazila Bt. Jamri, Sandra Hazel Ling, Ainur Athirah Bt. Amin & Fatin Afiqah Bt. Yazid (2023). *Gamified Learning Intervention to Promote Music Literacy and Creativity in Elementary Music Education*. In: Journal of Cognitive Sciences and Human Development. Published by UNIMAS Publisher.

Gianni Roadari (2015). *A Grammer of Fantasy*. Sofia: Ciela. (**Оригинално заглавие:** Родари, Дж., 2015. Граматика на фантазията. София: Сиела).

Hennessy, S. (2017), *Approaches to increasing the competence and confidence of student teachers to teach music in primary schools*. In: Education 3-13. 45(12):1-12. Published by Taylor & Francis.

Stefanova, P., P.Stefanov (2021). Application of alternative music installations music pedagogy. In: 14th annual International Conference of Education, Research and Innovation, 7636-7642, ICERI2021 Proceedings. IATED, Spain.

Stefanov, P. (2015). *Innovative Approach in the Application of Computer Technology in Music Education Process in Elementary School*. In: Academic Forum Integral Music Theory 2015 (International Conference). Sofia, pp. 42-45. (**Оригинално заглавие:** Стефанов, П., 2015. Иновативен подход в приложението на компютърните технологии в музикално-образователния процес в началното училище. В: Теоретична конференция на НМА "Интегрална музикална теория", София, с. 42-45).

Sungurtekin, S. (2021). *Classroom and music teachers' perceptions about the development of imagination and creativity in primary music education*. In: Journal of Pedagogical Research Volume 5, Issue 3, 2021, 164-186.